

Intrade

Tussen wieg en graf ligt het aardse leven van ons mensen. Dat leven is een reis. Deze biografie beschrijft de reis van Izaäk Boot. Zijn achtergrond en persoon komen aan de orde, maar het accent ligt op Izaäk Boot als prediker. De titel van dit boek typeert hem: een prediker van het Koninkrijk der hemelen. Dit Koninkrijk is voor hem een geestelijke heerschappij, die Christus uitoefent door de verkondiging van Zijn Woord en de werking van de Heilige Geest. Het is een heerschappij van genade en vrede in het hart. Parallel hieraan verloopt het op de voleinding gerichte, dynamische handelen van God in de geschiedenis. Boot vindt beide van belang voor ons dagelijks leven.

Izaäk Boot houdt zich tijdens zijn leven veel bezig met het Koninkrijk der hemelen. En vooral met de God van dat Koninkrijk. Het geheel intrigeert hem. Met zijn grote verstand wil hij daarin doordringen en dat doordenken. Het is niet zo dat nieuwsgierigheid hem drijft, maar hij wil het grote geheel en de diverse facetten ervan verstandelijk doorgronden. Aan het einde van zijn leven is hij daarover nog niet uitgedacht. In die levensfase vraagt hij zich soms af of hij niet te ver is doorgeschoten. Is hij niet te brutaal geweest? Toch is het niet zo dat hij in zijn prediking zomaar grenzen negeert. O nee, met groot respect gebruikt hij wat ons in de Bijbel is geopenbaard. In het geschreven Woord staan voor hem de feitelijkheden die de basis vormen voor het Koninkrijk der hemelen en die geestelijk geduid moeten worden.

Het Koninkrijk der hemelen is een geestelijk Koninkrijk. Je kunt het niet zien en het is niet tastbaar aanwezig. Hoogstens kun je het enigszins aflezen aan het gedrag van ware christenen. Het Koninkrijk der hemelen kent uiteraard een Koning, die tegelijk de Schepper is van de hemel en de aarde. Die Koning is de Drie-enige God; God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest. Drie en toch één Heere. Een heel bijzondere staatsinrichting. Bovendien houdt het koningschap tegelijkertijd de regering in.

Wie zal het helemaal doorgronden? Gelukkig dat ons het een en ander is geopenbaard in de Bijbel, een soort reisgids voor zoekers naar en burgers van het Koninkrijk der hemelen. De Bijbel is echter minder gestructureerd en ook anders van aard dan een aards koninkrijk. Het is een door God geïnspireerd boek met geschiedenissen en openbaringen, maar de betekenis ervan is niet altijd even duidelijk. Daarnaast is het de vraag wat dat Boek betekent voor het leven van vandaag.

Deze en andere aspecten van het Koninkrijk der hemelen legt Boot uit in de prediking. Rustig, zonder druk gedoe, met een beeldend taalgebruik maakt hij zaken duidelijk en concreet. Schepper én schepsel, hemel én hel, genade én recht. Hij schroomt niet om dingen bij hun naam te noemen. Soms ironisch in zijn aan de kaak stellen van in zijn ogen kwalijke zaken en uitspraken in kerk en samenleving.

Deze wijze van preken vraagt de nodige voorbereiding. Het dolen in en bestuderen van (onderdelen van) het Koninkrijk der hemelen neemt hem vaak helemaal in beslag. Hij wil

dan ook niet gestoord worden en sluit zich, soms letterlijk, op in zijn studeerkamer. Daar kan hij zo in het onderwerp opgaan, dat hij de wereld om hem heen vergeet. Zo zelfs dat zijn pastorale taken als predikant bij tijd en wijle in de knel komen. Die werkzaamheden hebben door zijn aard en karakter toch al niet zijn grootste belangstelling. Hij beseft niet of nauwelijks dat dit optreden soms tot ergernis leidt en ook meerdere keren verdriet geeft.

In zijn preken is hij met enige regelmaat fascinerend door de gekozen teksten. Dat is de positieve uitkomst van zijn studiezin. De teksten liggen vaak niet voor de hand. De uitleg is diepgaand. O, op het eerste gezicht lijkt die eenvoudig; de preken van Boot zijn goed te begrijpen. Tegelijk is de gestructureerde uitleg breed en diep en overstijgt die tijd en cultuur. Hij probeert de Bijbel inzichtelijk te maken voor de moderne mens. Iedere kerkganger krijgt een boodschap mee. Zijn preken stoelen op de gereformeerde belijdenisgeschriften. De reformatie is hem lief, evenals de vroege kerk. Op heel evenwichtige wijze komt het geheel van Gods Woord in zijn hoogten en diepten aan de orde. Het is overduidelijk dat dit de sterkste kant van Izaäk Boot is geweest. Zijn preken zijn nog steeds de moeite van het beluisteren waard.

Wie is deze man, waarom is hij predikant geworden en hoe wilde hij predikant zijn? De volgende hoofdstukken geven antwoorden op deze vragen. We zien hem opgroeien en functioneren in de diverse gemeentes die hij gediend heeft, maar ook zijn huwelijk en liefde voor de natuur komen aan de

orde. En wat dacht u van de mening die hij uitdraagt over de bio-industrie, waarin hij zijn tijd ver vooruit was? Zo komt zijn levensreis voorbij. Reist u mee?

Vertrekstation Kortgene

Voor het begin van de levensreis van Izaäk Boot gaan we naar Kortgene¹ op Noord-Beveland. In zijn geboortjaar 1930 is het nog een eiland. Om er te komen, moet er gevaaren worden. Het gemakkelijkste is om de veerboot tussen Wolphaartsdijk op Zuid-Beveland en Kortgene te nemen. De veerboot heet ‘De Zandkreek’, naar de naam van het water tussen Noord- en Zuid- Beveland. Een afstand van ongeveer 500 meter over wat nu het Veerse Meer is.

Het eiland Noord-Beveland telt in die tijd zo’n 6.500 inwoners. Die wonen verspreid over zes dorpen en dorpjes die ieder op zich een plattelandsgemeente vormen. Elk dorp heeft een vrijwel gelijke samenstelling van de beroepsbevolking. Het eiland kent geen centrumgemeente en dat geeft onderling de nodige rivaliteit. Vooral tussen de grotere dorpen. Zeker als gesproken wordt over de vereniging van het eiland tot één burgerlijke gemeente.

Kortgene, dat niet het grootste dorp is, wil bij de vereniging de hoofdrol spelen, omdat het vroeger stadsrechten heeft gehad. Maar die rol wordt het dorp niet gegund. Toch zal Kortgene door zijn ligging het economisch hart van het eiland worden, want de haven is belangrijk voor de export van de landbouwproducten. De veerdienst neemt in betekenis toe en ontwikkelt zich tot de hoofdverbinding met de buitenwereld.

1. De gegevens over Kortgene zijn ontleend aan *Met veele voorregten begunstigd*, wandeling door de geschiedenis van Kortgene, door Jan Bruijns.

Dit leidt ertoe dat, als in 1941 oostelijk Noord- Beveland één gemeente wordt, Kortgene de rol krijgt van bestuurlijk centrum. Pas in 1995 verandert dat. Het gehele eiland vormt dan de gemeente Noord-Beveland met Wissenkerke, de oude rivaal, als bestuurscentrum.

Agrarische sector

De Noord-Bevelandse bodem is bijzonder vruchtbaar. Daardoor is de agrarische sector de basis van de maatschappij. Akkerbouw komt het meeste voor; de veehouderij is daaraan ondergeschikt. De bedrijven zijn groot van omvang en bestaan voornamelijk uit pachtboerderijen. De bedrijfsgrootte bevordert de mechanisatie, die hier al snel voet aan de grond krijgt. Toch is tot ver in de twintigste eeuw de mankracht onontbeerlijk om de bedrijven te laten draaien.

Het overgrote deel van de bevolking is in de agrarische sector werkzaam. Arbeiders, boerenknechten en landbouwers maken ruim 70 procent van de bevolking uit. De dorpen vormen lokale centra, met de voorzieningen die een platelandsgemeenschap absoluut nodig heeft. Er staat een kerk en een school.

Zo ook in Kortgene. Alleen de grotere dorpen hebben een notaris en een dokter. Er zijn bedrijven met de voor de landbouw onmisbare ambachtslieden. De smid, de wagenmaker, de klompenmaker, maar ook de molenaar, de bakker, de slager en de slachter zijn er actief. Daarnaast zijn er veel kleine dorpswinkeltjes, die in de regel gedreven worden door vrouwen om de vaak schaarse inkomsten wat aan te vullen. In de betere tijden was het al geen vetpot, maar in de crisistijd

van de jaren 30 van de twintigste eeuw zijn ze meer dan ooit noodzakelijk.

Het landbouwbedrijf is seizoensgebonden met weinig werk in de winter. De werkdagen zijn in de zomer lang en de verdiensten gering. 's Winters zijn er geen inkomsten als het weer niet meewerkt. Een arbeider moet in de zomer van een karig loon zo veel mogelijk sparen om de winterperiode door te komen. Vandaar dat 's zomers ook kinderen meewerken om het gezinsinkomen aan te vullen.

Gelukkig het gezin waarvan de vader behoort tot de kleine kern van de vaste arbeidskrachten van een boer. Dat geeft zekerheid en een stabiel inkomenspatroon. Ook al is er dan geen sprake van een hoog welvaartsniveau, je kunt er beter van rondkomen. Het is te begrijpen dat elk huisgezin kippen houdt, en voor de slacht konijnen en één of twee varkens. Vanaf 1931 kent Kortgene door de crisis ook een werklozenvraagstuk. Gedurende een aantal jaren worden er werkverschaffingsprojecten opgezet om de bevolking voor de ergste armoede te behoeden.

De Nederlandse Hervormde Kerk is lange tijd de enige kerk in Kortgene. Het kerkgenootschap bezit een eeuwenoud kerkgebouw² waarvan de toren stormvloedend heeft doorstaan. De afscheidingen hebben tot het begin van de twintigste eeuw nauwelijks invloed gehad. Dat verandert als enkele gezinnen de Hervormde Kerk verlaten. Ze vinden dat de prediking te

2. De Nicolaaskerk. Het oudste monument van Noord-Beveland. De toren dateert uit de 15^e eeuw en het schip is van 1686.

veel ruimte geeft aan opvattingen die de moderne tijd brengt: een ruimere levensmoraal met liberale levenshoudingen. Het leidt ertoe dat in 1913 een Gereformeerde Gemeente³ wordt geïnstitueerd. Het jaar daarop realiseert men een eigen kerkgebouw dat in 1927 wordt vergroot tot 200 zitplaatsen. Toch telt de gemeente te weinig leden om de mentaliteit van de Kortgeense bevolking wezenlijk te beïnvloeden. Jaarlijks wordt uitbundig kermis gevierd en er zijn toneelvoorstellingen. In de periode 1921-1925 is de latere hoogleraar K.H. Miskotte⁴ hier hervormd predikant. Op 9 augustus 1924 schrijft hij in het door hem zelf uitgegeven kerkblaadje over de kermis:⁵ ‘Dan zit de dominee in de pastorie, de vensters van zijn huis, de deuren van zijn hart open, hij hoort het zinloos gejoel en denkt: O, God hoe klinkt de holheid mijner lieden hier, en hoeveel leger zijn ze nog dan ik in m’n neerslachtige ogenblikken dacht. (...) En nu moeten de dominee en alle ernstige mensen voor twee dingen oppassen. Ten eerste moeten ze inzien dat de kermis (afgezien van de kroegen, maar die zijn met Nieuwjaar en Pasen enz. bijkans even vol) meer onnozel is dan slecht; dat de slechtheid hiérin is gelegen, dat men een hol vat bleef, hoewel de volheid van het leven door het Evangelie bij voortdoring wordt aangeboden. Ten

3. De gegevens over de Gereformeerde Gemeente zijn ontleend aan *Vijf en zeventig jaar Gereformeerde Gemeente Kortgene*, A.G. Eggebeen.

4. Kornelis Heiko Miskotte (1894-1976†). Kortgene was zijn eerste gemeente, waarna er nog drie volgden. Van 1945-1959 was hij kerkelijk hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Leiden.

5. ‘...Als een die dient’ volledige uitgave van het ‘Gemeenteblaadje Cortgene’, 189.

tweede moeten ze niet negatief blijven, niet alleen zeggen: dát is geen vreugde, maar óók zeggen: wat dan wél vreugde is, niet de mensen iets afnemen, als men niet iets beter in de plaats geven kan. (...) Wij moeten zeker binnenkort de afschaffing van de kermis bewerken. Maar de holheid zélf, wie schaft die af? God, door de liefde en loutere vreugde van Zijn levende gemeente.’

Nu zijn de hervormden in Kortgene in het algemeen niet bijzonder kerks, maar het stelt Miskotte teleur dat men zijn woorden niet of nauwelijks ter harte neemt. Mogelijk is de boodschap van Miskotte, die vaak in verheven bewoordingen is gesteld, voor de gemeente (te) hoog gegrepen geweest. Toch krijgt hij wel de nodige vragen. Daartoe heeft hij de gemeente uitgenodigd en dat niet alleen over ‘geestelijke dingen, maar ook over wat u ergert of wat u zorg geeft. Zeer welkom zijn ook alle vragen die de preek betreffen’.⁶ In zijn kerkblaadje gaat hij dan op die vragen in.

Familie Boot

In deze omgeving leeft al een aantal generaties de familie Boot⁷. Er zijn meerdere takken en er is ook een familiewapen. Op 23 april 1870 wordt in Kortgene Izaäk Boot geboren, de grootvader van de hoofdpersoon van dit boek. Hij trouwt op 18 februari 1897 met Lena de Vos. Zij is eveneens afkomstig uit Kortgene. Zij krijgen twaalf kinderen: vijf jongens en zeven meisjes. Deze Izaäk Boot verdient zijn geld als

6. ‘...Als een die dient’, 152.

7. De gegevens over de familie Boot zijn van G. Boot, broer van ds. Boot.

landarbeider en hoort daarmee tot de sociaal lagere klasse. Ondanks dat is hij in de periode 1931-1941, tot de vorming van de gemeente Oost-Beveland, in Kortgene raadslid en wethouder voor de SGP. Een niet zo'n gebruikelijke functie voor een boerenknecht. De bestuurlijke functies worden meestal vervuld door de sociaal hogere stand. Kennelijk is hij geen domme jongen.

Dat blijkt ook uit de andere functies die hij vervult. Het gezin behoort tot de Gereformeerde Gemeente van Kortgene en Izaäk Boot is daar in totaal zo'n kleine twintig jaar ouderling. Hij is tevens voorzitter van de 'Vereniging tot het verstrekken van lager onderwijs op gereformeerde grondslag'. De vereniging is in 1931 opgericht. Het lukt de vereniging maar niet om een school te realiseren. Eerst door het lage kinderaantal waardoor de burgerlijke gemeente geen vergunning wil geven. Als in augustus 1933 bij Koninklijk Besluit wordt beslist dat de gemeente haar medewerking moet verlenen, komt de school nóg niet van de grond. De gemeente beslist formeel wel dat men aan dit besluit uitvoering zal geven, maar blijft de realisering in de praktijk frustreren. Zij wil de kinderen van buiten Kortgene namelijk niet meetellen en daardoor blijft het kinderaantal beneden de stichtingsnorm. Wethouder Boot krijgt daarbij het verwijt dat hij en zijn volgelingen op verdeeldheid aansturen.⁸ Daarvan is de gemeenteraad niet gediend. Ook zijn poging om het raadsgebed ingevoerd te krijgen, loopt op niets uit.⁹

8. *Met veele voorregten begunstigd*, 103.

9. *Met veele voorregten begunstigd*, 96.

Van de jongens van Izaäk en Lena Boot is Pieter de oudste. Hij komt ter wereld op 5 december 1905. Een actief kereltje. Al vroeg moet Piet meewerken op het land. Daardoor zit hij per schooljaar maar ongeveer de helft echt in de schoolbank. In de tijd die hij wel naar school gaat, haalt hij er echter zo veel mogelijk uit. Van een achterstand is door die drive geen sprake. Temeer omdat hij een groot verstand en een fotografisch geheugen heeft. De lagere school is tegelijk een eindstation, want het werk wacht. Als naderhand een keer een van zijn zonen met een wiskundeprobleem worstelt, vraagt hij hem om de opgave. Na enig nadenken geeft vader aan: 'Ik weet niet welke methode je moet gebruiken, maar dit is het antwoord.' Het antwoord klopt.

Piet Boot werkt als landarbeider bij een herenboer op een pachtboerderij. Hij is ijverig en lichamelijk oersterk. Iemand noemt hem na zijn dood de sterkste man van Noord-Beveland. Hij is lid van het zangkoor dat uitgaat van zijn kerkelijke gemeente. Ook uit het nabijgelegen Geersdijk zitten er leden op het koor. Ze komen als groep gezamenlijk naar Kortgene om mee te zingen. Na afloop fietsen ze weer terug. Zo ook op een avond dat het fietslicht van Keetje Kastelein niet blijkt te werken. Piet wordt door zijn broer aangespoord: 'Help dat meisje nu eens met dat licht!'

Het klikt tussen Piet en Keetje en op 13 december 1929 trouwt Pieter Boot met de drie jaar oudere Cornelia Kastelein. Haar vader is een kleine zelfstandige. Met zijn werktuigen assisteert hij bij het bewerken en binnenhalen van de oogst. Een loonwerkersbedrijf *avant la lettre* dus. De moeder van Keetje komt uit de kleine middenstand. De familie

behoort tot de Gereformeerde Kerk in Geersdijk. Samen gaan Piet en Keetje verder in de Gereformeerde Gemeente van Kortgene.

Als ze trouwen, hebben ze al een werkzaam leven achter de rug. Blijkbaar is er wat gespaard. Met behulp van een hypotheek kunnen ze aan de Molenweg 86 in Kortgene een huis laten bouwen voor de som van 1575 gulden.¹⁰ De uiterste opleverdatum is 10 november 1929, ruim op tijd voor de trouwdatum. Op 18 september 1930 wordt hier Izaäk Boot geboren. Hij is vernoemd naar zijn grootvader. Op zondag 2 november 1930 wordt hij gedoopt door ds. J.D. Barth¹¹ van Borssele. Kortgene heeft nooit een eigen predikant gehad. De gemeente is aangewezen op gastpredikanten en anders zijn het leesdiensten.

Na Izaäk, die ook wel Izak of Ies wordt genoemd, volgen nog zeven kinderen: vijf zonen en twee dochters.¹² De voorlaatste is een voldragen zoon die helaas dood wordt geboren. Het gezin is daar erg mee begaan en met name moeder is intens verdrietig en heeft het heel zwaar. Ze gaat ook niet mee

10. Privé-archief dr. Boot.

11. Ds. J.D. Barth (1871-1942†). Eerst predikant in de Christelijk Gereformeerde Kerken. In 1928 ging hij over naar de Gereformeerde Gemeenten. Hij diende de gemeenten Vlaardingen (1928-1930), Borssele (1930-1935) en daarna Dordrecht, waar hij in 1940 vanwege een zwakke gezondheid met emeritaat ging. Hij heeft talloze spreekbeurten voor de SGP vervuld. In de felle verkiezingsstrijd van 1925 werden de predikanten Barth, Zandt en Kersten in één adem genoemd: B.Z.K. Beste Zware Krultabak maakten de antirevolutionairen ervan. Een bekend soort tabak in die tijd.

12. De kinderen uit het gezin van Pieter Boot en Cornelia Boot-Kastelein zijn: Izaäk, Marinus (roepnaam Rinus), Adriaan, Piaternella (roepnaam Pie), Gerard, Lena en Jan.

naar de begrafenis. Izak is ergens tussen de tien en veertien jaar als dit gebeurt. Het is niet bekend hoe hij hierop heeft gereageerd. Wel krijgt hij een steeds sterkere band met zijn moeder. Hij is duidelijk een moederskindje. Ook in zijn studententijd zal dat naar voren komen.

Ouderlijk huis, Kortgene.

Het huis van het gezin is niet groot. De voordeur wordt zelden gebruikt. Vrijwel iedereen komt achterom. Het huis heeft ook geen bel. Achterom is er eerst de bijkeuken en daarna de keuken. Aan de voorkant ligt de voorkamer. Kamer en keuken zijn verbonden door een gang met aan de voorzijde de voordeur. In de gang is ook de vaste trap naar de zolder. 's Zomers leeft het hele gezin in de keuken en 's winters in de voorkamer. In die voorkamer zijn twee ingebouwde bedsteden. Eén voor de ouders en één voor de twee dochters.

De zolder is een grote open ruimte met in de hoeken een bed. Hier slapen de vier jongens. Zo'n bed bestaat uit een met planken afgezette bedruimte, waarin op de vloer een matras ligt.

School

Het huis is klein, maar de tuin is groot met struiken en vruchtbomen. De inkomsten zijn betrekkelijk laag en zoals zovelen heeft ook de familie Boot daarom een moestuin, kippen en een varken voor de slacht. Ze houden zelfs op enig moment enkele geiten. De menagerie wordt gecompleteerd door een poes, want daar is moeder Boot van huis uit op gesteld. In de crisisjaren en de oorlog is er aan eten geen gebrek. Kleren en schoeisel zijn soms wel een probleem. Het wordt allemaal wat beter als de kinderen ouder zijn en wat gaan meeverdienen, maar zo ver is het nu nog niet.

Izak groeit op en de school komt in zicht. Kortgene heeft door een particulier initiatief al jaren een christelijke bewaarschool. Izak is de eerste uit het gezin die daar naartoe gaat. Hij vindt het maar niks. Al huilend verbergt hij zich onder de tafel. Maar ja, er is geen ontkomen aan ...¹³ Als hij de leeftijd van 6 jaar heeft bereikt, moet hij naar de lagere school.

Maar naar welke? Er is nog steeds geen christelijke lagere school in Kortgene. De school waar opa Boot bestuursvoorzitter van is, bestaat helaas alleen maar op papier. Openbaar

13. Mevr. W. Boot-Maasse, echtgenote.

onderwijs vinden de ouders echter niet de aangewezen weg. Mede door de positie die de familie Boot inneemt in het kerkelijk leven, maken ze de keuze om Izak naar de Gereformeerde Gemeenteschool¹⁴ in Wolphaartsdijk te sturen. Het is een hele reis voor een jongen van zes jaar, maar hij hoeft niet alleen te gaan. Ook andere kinderen uit Kortgene gaan naar die school. Ze kennen elkaar uit de kerk en zijn soms zelfs familie. De school kan de kinderen uit Kortgene goed gebruiken, anders dreigt er een leerlingentekort.

De af te leggen afstand bedraagt ongeveer vijf kilometer en bestaat uit drie etappes. Het eerste stuk is de twee kilometer te voet naar de veerboot. Dan volgt de korte vaartocht naar Wolphaartsdijk op Zuid-Beveland. Tenslotte is er nog het stuk van twee en een halve kilometer naar de school. Dat laatste traject leggen de jongste kinderen af met een busje of een auto, maar al vrij snel moeten ook zij de benenwagen nemen. Volgens een subsidieregeling vergoedt de burgerlijke gemeente de kosten van de overtocht met het veer en van het busje aan de school, zodat de ouders er niet mee worden belast.

14. De school is opgericht in 1930. Hij bestaat nog en heet inmiddels Johannes Calvijschool. De gegevens zijn afkomstig uit het gedenkboek: *Wolphaartsdijk 75 jaar Johannes Calvijschool 1930 – 2005*, J.M.C. Murre en A.N. de Korte.

*Lagere School klas 3, november 1938. Voorste rij 2^e van rechts: Izak Boot.*¹⁵

Iman de Waal, een neef van Izak, is een jaar eerder dan Izak vanuit Kortgene naar dezelfde school gegaan. In het herdenkingsboek ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de school vertelt Iman over zijn belevenissen. Het geeft een goede indruk van wat Izak ook mee moet hebben gemaakt.

Alles moest op tijd. Er was echter zoveel afleiding: schepen laden en lossen in de haven, schuilen voor de regen en meer dan dat. Maar de boot vertrok op tijd, evenals de bus die weer

15. Copyright Johannes Calvijnsschool Wolphaartsdijk.

op tijd bij de trein moest zijn! (...) Het wakende oog van vader of moeder was er niet bij, als wij naar Wolphaartsdijk vertrokken, maar moeder gaf ons altijd een waarschuwend woord mee wanneer ze ons goedendag zei: 'Zu je ardentelijk weze!'¹⁶

Ook de meester was niet mals! Hij floot bij het ingaan van de school eenmaal op een fluitje, schel en indringend. Nooit zou hij het twee keer doen. Eén keer, daar werd je op getraind en dan was het hollen om op tijd je plaatsje in de rij in te nemen. Per klas werden we netjes in rijen opgesteld en per rij gingen we naar binnen. Daar deed je je jas aan de haak en je klompen er onder (als je die aanhad). Achter elkaar het lokaal in en op je plaats in de bank. En stil zijn, je armen over elkaar. De juffrouw gaf dan een bekend psalmvers op en na het gebed vertelde ze uit de Bijbelse geschiedenis een verhaal. Elke week werd een psalmversje geleerd. Vroeger vanzelf uit de berijming van Datheen. Die zongen we in de kerk ook. Iedere week als op vrijdagmiddag de school uitging zongen we Psalm 6 vers 1:

Wil mij niet straffen Heere,
Die misdaan hebb' zoo zeere,
In eenen grammen zin;
In Uwen toorn vervaarlijk,
Kastijd mij niet zo zwaarlijk,
Als ik wel waardig bin.

Later, als Iman bij meester Van der Vlis, het hoofd van de school, in de klas zit, worden op vrijdagmiddag de Bijbels uitgedeeld. De leerlingen moeten dan om beurten hardop

16. Netjes wezen, niet vechten, enz.

uit de Bijbel voorlezen. Ze zingen dan altijd vooraf Psalm 119 vers 53:

*Uw Woord is gelijk een fakkel zeer klaar,
En een schoon licht, Heer' aan mijne voetpaden,
Om mij den weg recht te wijzen eenpaar.
Ik heb beloofd, en wil 't doen onbeladen;
Namelijk, houden de rechten vermaard
Uwer wet, die ons gansch recht kan beraden.*

In de klas zitten de kinderen met z'n tweeën naast elkaar. In het midden van de bank zit een inktpot, afgesloten met een schuifdekseltje. Iman vervolgt:

Ja, het schrijven met pen en inkt, vooral het zo genaamde schoonschrijven, was eigenlijk een verhaal op zich. Je had een penhouder waar een 'kroontjespen' in paste. Het was een hele kunst om netjes te schrijven. De letters werden aan elkaar geschreven. Men schreef dik en dun. De ophaaltjes dun. Aan het schrijven werd heel veel aandacht besteed. De tijd die je erover deed was niet zo belangrijk en ... inkt is nat, dus was het altijd oppassen voor vlekken.

Als het kerstfeest was, werd daar op school uiteraard ook aandacht aan besteed. Iman:

Voor zover ik me dat kan herinneren, was dat op de laatste middag voor de kerstvakantie. De moeders mochten daarbij ook aanwezig zijn. Op die middag werd er voor de kinderen chocolademelk geschonken. Een zakje snoep en een sinaasappel behoorden tot de traktatie. Het mooiste was natuurlijk het krijgen van een leesboekje, zoals dat nu nog de gewoonte is.

Izak Boot zit eerst in het lokaal van juffrouw Cijssouw. Daarna in de hogere klassen bij meester Van der Vlis. Van der Vlis is hoofd vanaf de oprichting van de school in 1930 tot zijn vertrek naar Ridderkerk in 1947. Het klimaat in de school is behoorlijk behoudend, zoals in die tijd op meer van deze scholen. Van der Vlis houdt de touwtjes stevig in handen. Hij is een begaafd spreker en kan uit zijn hoofd gemakkelijk bekende theologen citeren, zoals Bavinck en Kersten. Izak is erg op hem gesteld en dat is wederzijds. Hij boekt goede resultaten; zijn rapportcijfers zijn in de jaren dat hij er school gaat altijd acht of hoger ... Er staat maar één keer een zeven en dat is voor 'vlijt'.

Oorlog

Inmiddels nadert de Tweede Wereldoorlog. Op 10 mei 1940 is het zover. Als Izak, samen met zijn twee jongere broers Rinus en Adriaan, op weg naar school langs het huis van opoe Boot lopen, staat ze huilend in de deuropening. Ze zegt: 'Jongens, het is oorlog'. De jongens beseffen dat het niet best is. De voorafgaande dreiging hebben ze wel gevoeld, maar niet goed kunnen vatten. Nu is het voor hen concreter. Zeker als in de eerste oorlogsweek Nederlandse soldaten door het dorp trekken. Ze worden in verscheidene huizen ondergebracht om er de nacht door te brengen. Zo slapen er ook zes soldaten bij de familie Boot. In de keuken onder de tafel met het geweer naast zich en het uniform aan. Na het ontbijt trekken ze verder. Het maakt op de jongens grote indruk. Als de oorlog voortduurt, blijkt al snel dat de tocht naar de school in Wolphaartsdijk de nodige gevaren oplevert. Met

name de tocht over het water brengt risico's met zich mee. De zich afspelende luchtgevechten zijn nooit ver weg. De elf kinderen uit Kortgene verlaten daarom per 17 mei 1941 de school in Wolphaartsdijk. Daaronder zijn Izak, Rinus en Adriaan Boot. Ze gaan in het vervolg naar de Openbare Lagere School in Kortgene. Voor de ouders is het een ingrijpende beslissing, voor de kinderen een grote verandering. Maar de oorlogssituatie laat geen andere mogelijkheid open. Het schoolgebouw is echter gevorderd door de Duitsers. Maar er zijn noodvoorzieningen getroffen zodat de lessen toch door kunnen gaan. Izak komt in een ruimte boven het abattoir terecht. Zijn broer Gerard denkt dat daar mogelijk de kiem is gelegd voor het latere vegetariërschap van Izak. De krijgsende geluiden van het slachtvee zullen ongetwijfeld tot de lesruimte doorgedrongen zijn. En wat zal Izak gezien hebben van de bloederige activiteiten? Toch kan er ook een andere reden zijn, want thuis hebben ze een varken voor de slacht en de kippen verdwijnen na de legperiode stuk voor stuk in de pan. Bovendien zijn er elk jaar wel weer nesten met jonge katten. Als ze één dag oud zijn, worden de overbodige jonkies door vader gedood ... In die zin is Izak dus wel wat gewend. Of heeft het toen al aversie opgeroepen?

In 1938 is vader Boot bevestigd tot diaken in zijn gemeente. In die kerkenraad zit ook zijn vader Izaäk, als ouderling, zodat vader en zoon samen deel uitmaken van dit college. In januari 1942 bedankt Piet Boot echter als diaken. Daar gaat een hele geschiedenis aan vooraf. Kort voor die ingrijpende beslissing krijgt hij een baan aangeboden als bedrijfsleider bij een Russisch staatsbedrijf in de Oekraïne. De baan sluit aan

bij zijn huidige functie als voorman van een tiental landarbeiders. Piet staat bekend als iemand die een zekere dominantie aan de dag kan leggen, maar ook als een goed leider die kan motiveren en stimuleren. Het is daarom begrijpelijk dat voor de functie aan hem gedacht is.

Toch bevreemdt de gang van zaken wel. De Duitsers zijn een half jaar tevoren Rusland binnengevallen en hebben Oekraïne onder de voet gelopen. Wellicht heeft het aanbod te maken met het feit dat hij omgaat en samenwerkt met een zwager, getrouwd met zijn zus, die handelt met de Duitsers.¹⁷ Emigreren is voor Piet geen vreemde gedachte. Zijn broer heeft dat ook gedaan en is voor de oorlog naar Amerika vertrokken. Het is voor Piet Boot en zijn vrouw een zwaarwegende kwestie en hij schrijft daarom naar ds. Kersten¹⁸, die hij kent als predikant en als politiek leider. Kersten antwoordt hem dat emigreren op zichzelf niet verkeerd hoeft te zijn, maar dat hij naar Rusland wel een eenzame weg gaat. In dat land kom je immers niet in een gemeenschap terecht, zoals dat in Canada het geval kan zijn.

Inmiddels is binnen de Gereformeerde Gemeente van Kortgene behoorlijk wat commotie ontstaan. Aan Piet wordt Duitsgezindheid verweten en een toevallen aan de geest van de afgrond. Ook zijn vader wordt in de kwestie betrokken. De kerkenraad verwijt Izaäk Boot dat hij hen niet heeft verwittigd over deze kwalijke zaak. De terughoudendheid in het

17. Na de oorlog is geen verwijtbaar handelen vastgesteld.

18. Ds. G.H. Kersten (1882-1948†). Achtereenvolgens predikant van de Gereformeerde Gemeente in Meliskerke, Rotterdam-Centrum (2x) en Yerseke. Medeoprichter van de SGP en kamerlid voor de SGP van 1922-1945.

antwoord van Kersten ervaart Piet Boot zelf eveneens. Ook wil hij geen ergernis geven. Hij legt daarom het diakenschap neer en gaat niet in op het aanbod dat hij gekregen heeft.¹⁹ Een week na zijn aftreden verlaat ook Izaäk Boot de kerkenraad. De commotie is hem teveel geworden, maar hij doet het mede vanwege zijn leeftijd. Hij is dan bijna 72 jaar en sinds september 1941 ook geen raadslid meer van de burgerlijke gemeente Kortgene.

De kinderen van opa en opoe Boot gunnen hun ouders een rustige en zorgeloze oude dag. Ieder van hen betaalt aan Piet, als oudste zoon, per week één gulden. Deze overhandigt het totaalbedrag dan aan zijn ouders als een soort pensioen. Dat loopt zo door tot eind 1947 als opa Izaäk Boot op 77-jarige leeftijd sterft. Opoe Boot-De Vos is vier jaar daarvoor overleden, in 1943.

Thuis in de boeken

Aan het begin van de zomer van 1942 zit voor Izak de lagere school er op. Hoe nu verder? Zijn meeste leeftijdgenoten gaan direct aan het werk. De verdienste kan meestal niet gemist worden. De twee jongere broers van Izak zullen dat ook doen. Bij hem gaat het anders. Hij zegt hierover in een interview bij zijn emeritaat:²⁰ ‘Mijn vader was een eenvoudig landarbeider, die zich vele – ook financiële – opofferingen getroostte om mij te behoeden voor het slavenlot van het landarbeidersbestaan in die dagen.’

19. Brieven privéarchief dr. Boot.

20. *Reformatorsch Dagblad*, 22-08-1992.

Izak gaat naar de openbare ULO²¹ in Kortgene. De onveranderd hoge cijfers hebben daaraan bijgedragen. Bovendien beseft vader Boot dat dit de goede weg is voor Izak. Als hij net als andere kinderen buiten schooltijd en in de vakantie mee het land opgaat om gerooide aardappelen te rapen, ziet vader dat Izak daar niet zo handig in is. Op een gegeven moment zegt hij tegen Izak: ‘Blijf jij maar bij je boeken Izak, daar ben je beter in thuis.’²²

De ouders van de kinderen die naar de ULO gaan, krijgen een brief²³ van ds. Versteeg²⁴, de hervormde predikant van Kortgene. Hij schrijft daarin dat hij met genoegen op de lagere school catechisatie heeft gegeven en dat hij dat op de ULO wil voortzetten. Hij heeft daarover overleg gehad met het hoofd van de ULO en het catechisatieuur zal aansluiten bij het lesrooster. Versteeg gaat ervan uit dat de ouders het belang zullen inzien. Mocht dat onverhoopt niet zo zijn, dan wil hij daar graag een schriftelijke bevestiging van hebben. Izak gaat naar dat catechisatieuur en is ook altijd keurig op tijd. Dat geldt niet voor alle jongelui. Versteeg moet soms optreden omdat ze laat binnenschuiven. Als Izak bij uitzondering ook een keer te laat is, stuurt de dominee hem weg. Izak is verontwaardigd en blijft weg bij de catechisaties.

21. U(itgebreid) L(ager) O(nderwijs). De ULO van Kortgene heeft bestaan van september 1924 tot 1 augustus 1985, toen de school door een teruglopend aantal leerlingen werd opgeheven.

22. Mevr. W. Boot-Maasse.

23. Privé-archief dr. Boot.

24. Ds. W.A. Versteeg (1907-2003†). Hij was hervormd predikant in Kortgene van 1943-1949, zijn eerste gemeente. Daarna is hij naar Winschoten gegaan, waar hij in 1972 met emeritaat ging.

Versteeg zoekt hem thuis op en vraagt zijn moeder of Izak alstublieft weer komt. Zijn moeder belooft het Izak voor te leggen en inderdaad, hij gaat er weer heen.

Op Noord-Beveland blijft het in de jaren 40-45 betrekkelijk rustig. De gevechten gaan aan het eiland voorbij. Bovendien is de bezetting van weinig betekenis. Wel zijn er de nodige ongemakken. Vader wordt gevorderd voor de bunkerbouw in Dishoek op Walcheren. Gelukkig blijft zijn afwezigheid tot veertien dagen beperkt.

Dan is er die vreselijke 30 juni 1944. Op deze dag verwoest een verdwaalde V1-bom twaalf huizen in Kortgene. Er vallen vijf doden en vijf gewonden. Twee van de doden, een jongen van 18 jaar oud en een meisje van 15, zijn bekenden van de familie Boot. Ze behoren ook tot de Gereformeerde Gemeente van Kortgene.

De elektriciteit hapert nog wel eens en aan het einde van de oorlog is er helemaal geen stroom meer. Gelukkig is er nog een petroleumlamp in huis en daarmee behelpt de familie zich. Op zondagavond is er geen kerk. Vader leest dan een preek.

Op de ULO zit Izak in een klas met zo'n tien leerlingen. Het onderwijzend personeel bestaat uit drie leraren. Ook nu weer haalt Izak de hoogste cijfers. Over deze periode zegt hij in het eerder aangehaalde interview ter gelegenheid van zijn emeritaat het volgende:

“s Avonds las ik met instemming werk van John Owen en à Brakels Redelijke Godsdienst. De Hebreeuwse woorden waren een uitdaging. Maar ook Hellenbroeks Evangelische

Jesaja. Het Grieks daarin prikkelde me. Toen ik in de krant las dat in Goes een gymnasium toegevoegd zou worden aan de middelbare school – ik wist niet eens wat een gymnasium was – vernam ik dat daar Grieks en Latijn gegeven werd. En dat wilde ik leren. Van de ene op de andere dag stapte ik over van ULO naar gymnasium. 's Avonds bleef ik oudvaders lezen tot diep in de nacht.'

Inderdaad krijgt de Rijks-HBS in Goes in 1946 een afdeling Gymnasium. Met een diploma ULO op zak word je zonder toelatingsexamen toegelaten tot de derde klas van dat gymnasium. Izak heeft er echter nog maar drie jaar ULO opzitten en kan pas het volgende jaar examen doen. Toch lukt het hem om zonder toelatingsexamen in de derde klas geplaatst te worden. Waarschijnlijk speelt een leraar van de ULO, de heer K.M. Schot die vlak bij het gezin Boot woont, daarin een rol. De prachtige cijferlijst van Izak met een gemiddelde van 8,5 zal ongetwijfeld als overtuigende aanbeveling hebben gediend. En terecht, want zijn gemiddelde na een jaar gymnasium ligt vrijwel even hoog. Zij het dat voor 'lichamelijke oefening' een 4 op de lijst prijkt. Die was op de ULO niet ingevuld ...

Veel lezen

In 1946 wordt in het gezin Boot als nakomertje de laatste zoon, Jan, geboren. Het is een drukke bedoening met de zeven opgroeiende kinderen. Dat geeft uiteraard wel eens strubbelingen, maar moeder heeft het goed in de hand. Op de achtergrond is ze altijd aanwezig en weet ze heel tactisch bij te sturen als dat nodig is. Ze is gevoelig en ook voor elk

van de kinderen afzonderlijk heeft ze oog. Een wijze vrouw die goed weet dat Izak vaak wat extra aandacht nodig heeft. Daarbij komt dat haar man vaak weg is, want die is voorzitter van de kiesvereniging van de SGP, secretaris van de schoolvereniging en naderhand zal hij ook weer in de kerkenraad komen.

Leest Izak veel, dat gebeurt eveneens door de andere gezinsleden. Moeder leest graag Schotse oude schrijvers. Vader is eveneens belezen en bekend met dezelfde en andere oudvaders. Hij staat daardoor ook wel bekend als Piet Watson²⁵, naar een Engelse godgeleerde. Voor de kinderen zijn er leesboeken van de bekende christelijke schrijvers uit die tijd. Een deel van de boeken is afkomstig van opa Izaäk. Die is ook lijkdienaar en krijgt nogal eens gaven in natura van stervenden en uit de nalatenschap van overledenen. Onder meer een Statenbijbel komt zo bij Izaks ouders terecht; de kinderen mogen de platen daarvan inkleuren.

Naast de boeken is er de krant en *De Saambinder*²⁶ als kerkelijke periodiek, *Daniël*²⁷, sinds 1946 het blad voor de jongeren, en enkele tijdschriften. Natuurlijk hoort daar ook *De Banier* bij, het partijblad van de SGP. Er wordt stevig gediscussieerd tussen vader en de oudste kinderen. Met name tussen vader, Izak en Adriaan, de derde zoon. Over het gelezene of 's zondags gehoorde, maar ook over de politiek. Op zaterdagavond komt soms Iman de Waal met een vriend

25. Thomas Watson (ca. 1620-1686†), een Engelse puriteinse predikant.

26. *De Saambinder*, kerkblad van de Gereformeerde Gemeenten.

27. *Daniël*, jongerenblad van de Gereformeerde Gemeenten.

langs. Iman is in veel dingen geïnteresseerd en wil daarover wel wat meer weten. Daarvoor is hij in huize Boot op de goede plaats. Vader Boot is niet alleen voor zijn gezin een vraagbaak, maar ook voor zijn omgeving.

Vader is een fervent aanhanger van ds. G.H. Kersten de voorman van de SGP. Volgens de kinderen kan hij dan zijn gebruikelijke objectiviteit verliezen, want Kersten is het einde van alle tegenspraak ... Mede door bladen als *De Spiegel* en *De Boerderij* blijven ze goed bij de tijd. Opmerkelijk is overigens dat in huize Boot geen spellen voor oudere kinderen en volwassenen aanwezig zijn. De kinderen zijn zich daarvan niet bewust, totdat ze later bij andere gezinnen komen en merken dat het daar anders is.

Dat zo veel aandacht besteed wordt aan boeken en tijdschriften, is opmerkelijk als bedacht wordt hoe laag hun welvaartsniveau is. Ongetwijfeld zullen bladen gerouleerd hebben, maar dan nog zijn er kosten mee gemoeid. Toch krijgt het lezen prioriteit. Ook door de grootte van het gezin is het daarom begrijpelijk dat, als de lagere school achter de rug is, de kinderen noodgedwongen gaan meeverdienen. Izak heeft het voorrecht gekregen om door te leren en mag nu zelfs naar Goes. Zijn jongere broers moeten echter het land op.

Zowel vader als moeder Boot heeft een grote affiniteit met dieren. Vader is daarom graag op de boerderij. Hij had zelf ook wel boer willen worden. Piet heeft een grote algemene ontwikkeling en is een vraagbaak voor zijn omgeving, in huis en daarbuiten. Een harde werker en correct in de omgang met z'n meerdere. Hij kan goed overweg met de herenboer waarvoor hij werkt. Piet is ook geen seizoenarbeider maar

heeft een vaste aanstelling. Ze respecteren elkaar. Wellicht is het mede daardoor dat deze boer als eerste in Noord-Beveland de vrije zaterdagmiddag invoert. De boer emigreert later naar Canada. Bij het overlijden van Pieter Boot in 1983 schrijft hij, mede namens zijn vrouw, een condoleancebrief²⁸ en zegt daarin:

‘Met grote waardering hebben wij altijd tegen hem opgekeken, hij was voor ons een voorbeeld van rechtschapenheid en verantwoordelijkheidsgevoel.’

Gymnasium

Terug naar Izak en het gymnasium. De school bestaat al jaren als (Rijks-)HBS. In de achterliggende oorlogsjaren zijn er heel wat problemen geweest. Directeur dr. C. van den Pol heeft de school er goed doorheen weten te loodsen. In 1946 krijgt hij het zelfs voor elkaar een gymnasiale afdeling toe te voegen. Per 12 augustus van dat jaar gaat de HBS daarom verder als het Goese Lyceum²⁹ en krijgt de directeur de titel rector. De eerste twee jaren zitten de leerlingen samen. Daarna is er de driejarige bovenbouw HBS of de vierjarige bovenbouw Gymnasium. Izak behoort tot de eerste lichting van het gym-

28. Brief in bezit van G. Boot, broer van Izak.

29. Het Goese Lyceum is voortgekomen uit de Rijks Hoogere Burgerschool (HBS), die in 1865 is gestart. In 1946 is daar een gymnasiumafdeling aan toegevoegd en ontstond het Goese Lyceum. Naderhand is er een fusie geweest met een MAVO, wat heeft geleid tot de Pontes Scholengroep, een middelbare scholengemeenschap.

De gegevens komen uit de uitgave: *Geleerdheid grijnst van alle kanten, van Hogere Burgerschool tot Het Goese Lyceum, 1865-1990*, onder redactie van Dik van Ree en August Verdonck.

nasium. Hij maakt weer dagelijks gebruik van het veer naar Wolphaartsdijk en fietst dan de twaalf kilometer naar Goes. Hij kan dat doen omdat hij relatief dicht bij het veer woont. Voor leerlingen die wat verder op het eiland wonen is dat lastiger; die gaan in de kost in Goes. Maar ja, dat is duurder dan de 10 gulden en 60 cent die hij halfjaarlijks voor het veer moet betalen. Een kantine op school is er niet. Tussen de middag eten de leerlingen hun boterham op in een etablissement in de buurt of gewoon op straat als het mooi weer is. Soms is het vanwege het weer onmogelijk om naar school te gaan. Met name in de winterperiode. Vader Boot schrijft dan een briefje dat het door de weersomstandigheden voor Izak niet mogelijk was de school te bezoeken. Meer nog komt het voor dat Izak de school verzuimt door ‘griep’ of ‘ongesteldheid’.

De klas bestaat uit acht leerlingen: zes jongens en twee meisjes. Ondanks het kleine aantal is de verhouding leraren-leerlingen vrij afstandelijk. Over de leerlingen uit die tijd zegt een amanuensis later in een interview:

‘De gewone jongens zaten op MULO of Ambachtsschool. Bij ons zaten allemaal een beetje over het paard getilde mannetjes. Rijkeluijskindjes vaak ... van de burgemeester, de dominee. Ook die, want het was toen nog katholiek, protestants en alles door elkaar. Het openbare karakter van de school bestond toen nog niet echt. Het was voor liefhebbers mogelijk godsdienstlessen te volgen.’

Izak volgt ze inderdaad, maar ondanks dit godsdienstonderwijs heeft de school een seculiere inslag. Er wordt in 1946 ook een leerlingenvereniging opgericht. Die belegt school-

avonden waarop wordt gemusiceerd en gedanst, terwijl ook toneelavonden niet ontbreken. Dergelijke activiteiten zijn eveneens te zien op een uitwisselingsprogramma met een andere school in de paasvakantie van 1948.³⁰ De gasten worden ondergebracht bij de leerlingen, die dus als gastheer of gastvrouw optreden. Bij Izak logeert niemand. Het is onbekend of hij aan het programma heeft meegedaan. Wel is hij aanwezig bij de lustrumviering in 1950, als de school 85 jaar bestaat.³¹

Op de ULO werd Izak weleens geplaagd met zijn wat gebogen houding. Zijn moeder vermaant hem soms: 'Je moet niet zo in je schoere³² lopen, Izak.' Op het gymnasium laten ze hem daarover met rust, maar hier wordt hij soms moeilijk geaccepteerd omdat hij met sommige dingen niet meedoet. Bijvoorbeeld met voetballen. Aan het einde van zijn leven zegt hij dat de spot daarover door leraren en leerlingen hem bezeerd heeft.³³ Toch heeft hij ook goede connecties. Een van zijn klasgenoten is Jan Louwerse³⁴ uit 's-Gravenpolder. Alle vier schooljaren maken ze samen door. Het klikt tussen beiden, want ze hebben dezelfde interesses. Jan komt zo nu en dan op zaterdagavond naar Kortgene. Daar vindt dan een levendige discussie plaats over van alles en nog wat op

30. Privé-archief dr. Boot.

31. Receptieboek 85-jarig bestaan, Goese Lyceum.

32. Schouders.

33. Door mevr. Boot bijgehouden aantekeningen van gesprekken met haar man tijdens diens ziekteperiode aan het einde van zijn leven.

34. J.H.D. Louwerse (1932-2003†). Hervormd predikant geweest in Dalfsen, De Lier, Sneek, Ermelo en Enschede. Emeritaat per augustus 1995.

kerkelijk en politiek terrein. Ook de processen van de nazi-kopstukken in Neurenberg worden nauwlettend gevolgd. Op het gymnasium bereikt Izak de leeftijd dat hij wordt opgeroepen voor de keuring voor de militaire dienstplicht. Hij wordt afgekeurd. De reden blijft wat onduidelijk. Izak heeft met de selectieofficier uitgebreid gesproken over zijn afkeer van het militaire gebeuren en het om het leven brengen van mensen in oorlogstijd. Ook kan het zijn gezondheid zijn geweest, want hij is in zijn jeugd behoorlijk astmatisch. Of is het zijn mindere handigheid? Wellicht een combinatie. Er is in die tijd geen gebrek aan rekruten, zodat bij een minder passend profiel al snel een afkeuring volgt.

Inmiddels nadert voor Izak het examenjaar op het gymnasium. Hij heeft de klassen zonder problemen doorlopen en is iedere keer met goede cijfers overgegaan naar de volgende klas. Van de leerlingen met wie hij is begonnen, doen er nog vijf examen. Het schriftelijk examen bevat zeven onderdelen, die vanaf 15 mei 1950 in drie dagen worden afgenomen. Een maand later zijn er de mondelinge examens. Van de zes examenkandidaten slagen er drie. Dat zijn Izak, Jan Louwerse en een zekere Wim Duvekot³⁵. Bijzonder is dat ze alle drie theologie gaan studeren en predikant worden. Wim gaat naar de Universiteit van Amsterdam; het contact met hem gaat verloren. Izak en Jan gaan beiden in Utrecht studeren.

35. W.S. Duvekot (1931-2016†). Hervormd predikant geweest in Zonnemaire, Brielle en Utrecht. Emeritaat per mei 1996. Hij promoveerde in 1972 op het proefschrift: 'Heeft Jezus zichzelf voor de Messias gehouden?'

Goese Lyceum 1948-1949. Bovenaan links: Izak Boot. Naast hem: de heer Van Leeuwen, leraar klassieke talen. Onderste rij links: Wim Duvekot. Onderste rij midden: Jan Louwerse.

Bij de aanvang van het studiejaar doen ze nog wel een aantal dingen samen, maar daarna verwatert het contact.

Na de schoolperiode van Izak Boot begint een andere levensfase. Ver van het vertrouwde ouderlijk huis en de beschermde omgeving. Een drastische verandering. Hij komt in een heel andere wereld terecht. Wat zal daarvan het resultaat zal zijn? Op naar de halte Universiteit.